ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Qurambayev Sardor

Urganch davlat tibbiyot instituti

Ijtimoiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi

KONSTITUTSIYANING JAMIYAT HAYOTIDAGI O‘RNI VA UNING HUQUQIY AHAMIYATI

Annotatsiya: Mazkur maqolada Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi o‘rni va huquqiy ahamiyati ilmiy nuqtayi nazardan yoritiladi. Konstitutsiyaning tuzilishi, unda mustahkamlangan asosiy tamoyillar hamda shaxs, jamiyat va davlat o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishdagi roli tahlil qilinadi. Konstitutsiyaviy normalarning jamoat hayotida huquqiy barqarorlikni ta’minlash, inson huquqlarini kafolatlash va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so’zlar: Konstitutsiya, huquqiy davlat, jamoat hayoti, inson huquqlari, qonun ustuvorligi, huquqiy madaniyat

Konstitutsiya har bir davlatning huquqiy tizimida asosiy va ustuvor normativ-huquqiy hujjat sifatida alohida o‘rin egallaydi. U jamiyatda amal qiladigan siyosiy, ijtimoiy va huquqiy munosabatlarning umumiy asoslarini belgilab, davlat hokimiyati faoliyatining huquqiy chegaralarini aniqlaydi. Konstitutsiya orqali shaxs, jamiyat va davlat o‘rtasidagi munosabatlar tartibga solinadi hamda fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklari kafolatlanadi.

Jamoat hayotida Konstitutsiyaning ahamiyati uning qonun ustuvorligini ta’minlovchi, huquqiy barqarorlikni mustahkamlovchi va demokratik tamoyillarni rivojlantiruvchi huquqiy mexanizm sifatida namoyon bo‘lishida ko‘rinadi. Konstitutsiya davlat organlari faoliyati uchun huquqiy mezon bo‘lib xizmat qilishi bilan birga, fuqarolarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini shakllantirishda ham muhim omil hisoblanadi. Shu jihatdan Konstitutsiya normalarining jamiyat rivojlanishidagi o‘rni va huquqiy ahamiyatini chuqur tahlil qilish dolzarb masala sifatida namoyon bo‘ladi.

Xususan, konstitutsiyaning jamoat hayotidagi roli uning jamiyat barqarorligini ta’minlash, ijtimoiy munosabatlarni huquqiy asosda muvofiqlashtirish hamda fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish orqali namoyon bo‘ladi. Aynan shu omillar Konstitutsiyani nafaqat huquqiy hujjat, balki jamiyat taraqqiyotini belgilovchi muhim ijtimoiy institut sifatida baholash imkonini beradi.

2023-yilda tahrirlangan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi jamiyat hayotini huquqiy jihatdan tartibga soluvchi asosiy hujjat sifatida davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlar uchun yagona mezon bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu Konstitutsiya 6 bo‘lim 27 bob va 155 moddadan iborat bo‘lib, uning bunday tuzilishi jamiyatdagi siyosiy, ijtimoiy va huquqiy munosabatlarni tizimli hamda izchil tartibga solishga qaratilganini ko‘rsatadi. Konstitutsiyaning mazkur tuzilmasi huquqiy normalarning mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirilishini ta’minlab, shaxs jamiyat va davlat manfaatlari o‘rtasidagi muvozanatni huquqiy jihatdan mustahkamlaydi.

Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi ahamiyati avvalo qonun ustuvorligini ta’minlashda namoyon bo‘ladi. Jamiyatda amal qiladigan barcha qonunlar va normativ hujjatlar Konstitutsiyaga mos bo‘lishi sharti huquqiy aniqlikni kuchaytirib, davlat organlari faoliyatining

qonuniy asosda tashkil etilishiga xizmat qiladi. Bunday yondashuv jamoat hayotida huquqiy tartibotni mustahkamlab, fuqarolarning huquqlariga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Konstitutsiyada shaxsning huquq va erkinliklari oliy qadriyat sifatida e’tirof etilgani jamoat hayotida inson manfaatlarining ustuvorligini ta’minlaydi. Fuqarolarning asosiy huquqlarining konstitutsiyaviy darajada mustahkamlanishi ularning jamiyat hayotida erkin va faol ishtirok etishiga huquqiy zamin yaratadi. Bu holat ijtimoiy adolat tenglik va huquqiy muvozanatni qaror toptirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, davlat hokimiyati va boshqaruvi bilan bog‘liq konstitutsiyaviy normalar jamiyat hayotida boshqaruv jarayonining tartibli va mas’uliyatli amalga oshirilishini ta’minlaydi. Davlat organlari vakolatlarining aniq belgilanishi ularning faoliyatini huquqiy chegaralarda olib borishini ta’minlab, jamoatchilik nazoratini kuchaytirishga xizmat qiladi. Natijada davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlar huquqiy asosda muvofiqlashtiriladi. Konstitutsiya jamiyat hayotida huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishda ham muhim o‘rin egallaydi. Fuqarolarning konstitutsiyaviy normalarni bilishi va ularga amal qilishi jamoat munosabatlarida mas’uliyatli xulq-atvorni rivojlantiradi. Huquqiy madaniyatning yuksalishi esa jamiyatda barqarorlik ijtimoiy hamjihatlik va qonuniylikning mustahkamlanishiga olib keladi.

Umuman olganda Konstitutsiya jamiyat hayotini huquqiy jihatdan izchil tartibga soluvchi poydevor bo‘lib unda mustahkamlangan normalar shaxs huquqlarini kafolatlash davlat hokimiyati faoliyatini qonuniy asosda tashkil etish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish uchun zarur huquqiy shart-sharoitlarni yaratadi.

Xulosa qilib ta’kidlash lozimki, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi jamiyat hayotini huquqiy jihatdan tartibga soluvchi va uning barqaror rivojlanishini ta’minlovchi asosiy hujjat sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Konstitutsiyada mustahkamlangan normalar shaxs huquq va erkinliklarini ishonchli kafolatlash, davlat hokimiyati faoliyatini qonuniylik va mas’uliyat tamoyillari asosida olib borish hamda jamiyatda huquqiy tartibotni qaror toptirishga xizmat qiladi. Konstitutsiyaning izchil va tizimli tuzilishi fuqarolarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirib, davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarning huquqiy muvozanatda rivojlanishiga zamin yaratadi. Shu jihatdan Konstitutsiya jamiyat taraqqiyotining huquqiy poydevori bo‘lib, ijtimoiy adolat, qonun ustuvorligi va fuqarolik jamiyatini mustahkamlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - Toshkent, 2023.
2. Bazarova, D. B. (2024). Til tizimidagi so ‘z variantlari va ularning kommunikativ roli. *Innovation in the modern education system*, *5*(47), 363-366.
3. Hayitova, S., & Bazarova, D. (2024). 5-sinf “adabiyot” darsligidagi maqollar mavzusini o‘rganish. *Hamkor konferensiyalar*, *1*(2), 518-520.
4. Narxodjayeva, X. (2024). THE ROLE OF FORMAL COMMUNICATION IN INTERPERSONAL RELATIONSHIPS. *Western European Journal of Linguistics and Education*, *2*(11), 41-45.
5. Валиев, Т. (2016). Некоторые лингвистические особенности терминов автодорожного строительства в узбекском языке. *Вестник Челябинского государственного университета*, (13 (395)), 55-62.
6. To'rayeva, I. S. (2024). DISTINCTIVE FEATURES OF THE WEDDING MOTIF IN ABDULLA QAHHOR'S NOVEL" SAROB". *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, *2*(4), 508-511.

7. Sheramatovna, T. I. (2024). O'ZBEK NASRIDA BARCHA ETNOGRAFIK TAFSILOTLARNING TASVIRLANISHI. *INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS*, *3*(30), 26-29.

8. Umurova, F., & Jasmina, A. (2025, October). RASMIY VA NORASMIY XUSHMUOMALALIKNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 2, pp. 77-79).

9. UMUROVA, F. (2025). INTERNET MULOQOTIDA XUSHMUOMALALIKNI LISONIY VA NOLISONIY IFODALANISHI. *«ACTA NUUz»*, *1*(1.9), 300-302.

10. Buranova, M. U., & Zoirova, S. (2024). Innovative methods of teaching English at preschool. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 109-111).

11. Маматкулов, Б., Уразалиева, И. Р., & Романова, Д. Ю. (2019). Особенности заболеваемости у патронажных медицинских сестер семейных поликлиник первичного звена здравоохранения. *Новый день в медицине*, (3), 161-165.

12. Lutpillaevna, A. F., & Marifkhodjaevna, K. F. (2022). Valeological Culture as a Component of the Educational Process in the Formation of a Healthy Lifestyle.

13. Akramovna, T. U. (2023). The benefits of content-based learning in teaching English as a second language. *Ta'lim Innovatsiyasi va Integratsiyasi*, *11*(1), 141-145.

14. Akramovna, T. U. (2023). AN INTRODUCTION TO COMPETENCY-BASED LANGUAGE TEACHING INTO EDUCATION. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, *11*(4), 128-132.

15. Xamdamovna, I. M. (2022). Stylistic features of the use of asindetone in languages of different systems. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, *11*, 30-33.

16. Uchkunovna, R. M., & Nadjmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF CONTRASTIVE LINGUISTICS IN LEARNING ENGLISH FOR STUDENTS. *TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR*, *2*(2), 327-332.

17. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF PRAGMATICS FOR LEARNING ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Modern Scientific Research*, *3*(7), 51-56.

18. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF CONCEPTS IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES. *International Journal American Journal of Modern World Sciences*, *2*(7), 59-67.

19. Oktamovich, E. Q., & Tashkulovna, Y. S. (2021). Types of person-centered learning technologies and innovative forms, methods and tools. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, *11*(11), 197-199.

20. Kamil, S. S., & Al-Sabawi, N. A. (2020). Comparative evaluation of three rotary retreatment systems for apical extrusion of root canals obturated with different techniques. *Tikrit Journal for Dental Sciences*, *8*(2), 38-46.

21. Safarov A. A. "Konstitutsiya ishonchli kafolatdir" "Huquqiy tahlil", 2023. - 24 bet.